

У новому
році Чигирин
святкуватиме
«ювілей-500»

3

Свідомість
українців
пробуджує...
Хмельницький

2

Зазейське
повстання очолили
козаки- 6-7
черкашани

Козацький Край

Козацькому роду нема переводу!

www.cossackland.org.ua

Ціна - 1 грн.

№19 (19)
19 грудня 2011 р.

3 Новорічними святами!

Передплатіть «Козацький край» –
газету, з якою знатимете минуле
і матимете майбутнє!
Передплата-2012 триває до 23 грудня.
До зустрічі у новому році!

До українців повертається свідомість. Допоміг... Богдан Хмельницький

**Світлана
КРАВЕЦЬ,
мал. Руслана
СВОБОДІНА**

Сучасна політика, а точніше — окрім політики при владі та іхні опоненти в опозиції (хто недолгими висловлюваннями та вчинками, а хто — протестами проти них), збурili в суспільнстві полум'яне обговорення гострого питання, яке досі швидше жевріло, не маючи загрози подиху «вітру». Це — питання самоідентифікації українців як нації. Що ж робиться у головах і в серцях українців, які 20 років тому абсолютною більшістю підтримали Незалежність і початок розбудови власної національної держави?

У свідомості основної маси українців поняття «українське» ототожнюється в першу чергу з глибоко традиційними символами — такими як «мова» і «рідна земля». Вони головні для 49,4 та 47,1 % опитаних відповідно. Цікаво, що на віть патріотизм шлях до серця пересічного українца швидше знаходить

через його шлунок: на третьому місці (з 36,7% голосів респондентів) визначальним чинником «українського» є національна кухня. І тільки на четвертому місці по кількості голосів (але ж таки на одній з чільних позицій) — культура з її піснями й танцями (31 відсоток опитаних).

На жаль, зовсім мало українців погоджується з тим, що слово «українське» може асоціюватися з хорошиою якістю продукції (всього 4,9%) або з науковою і розвитком технологій (4%). Тому очевидно, що для більшості сучасних українців «українське» — це швидше вже створене предками, а не те, що нині створюється власними руками...

Дуже важливо те, що для переважної частини наших земляків (64,8%), щоб вважатися україн-

цем, головне — самому відчуватися таким, а не мати формальні записи в паперах. Разом з тим, не просто українцем, а справжнім українцем 40,2% вважають тільки тих, хто живе в Україні, а не «там, де краще». Та- кож найвищий

її культурну спадщину, мати українське, а не за- кордонне громадянство і розмовляти українською мовою.

Разом з тим, зовсім мало опитаних вважає, що українець — це тільки той, хто має батька-українця (16% опитаних) або матір-українку (15%). Тобто національна ідентифікація у нас ґрунтуються більше на громадянському патріотизмі, аніж на виключно етнічних ознаках.

Оскільки справжніх українців, які могли б бути взірцем, ми бачимо швидше у минулому, аніж у сьогодні, цікавими є вивчення питання того, хто з історичних постатей нашої держави викликає найбільшу симпатію у нашадків-українців. Безсумнівний лідер — син черкаської землі Богдан Хмельницький. Позитивне ставлення до славного гетьмана — у рекордної кількості українців, 80,4%! Московські прокляття і замусолені штампи радянських підручників здолала давня українська приказка «Від Богдана до Івана — не було

гетьмана!»: Іван Мазепа повернув заслужену повагу України, за волю якої боровся. Бунтівний козацький гетьман з 55,7 відсотків голосів — на третій сходинці рейтингу найвизначніших діячів. Цікаво, що на другому місці (61% голосів підтримки) — Михайло Грушевський, який разом з новітніми козаками намагався здобути волю держави у минулому столітті.

Очевидно, феномен тріумфального повернення Мазепи до когорти найвище оцінених нацією — швидше випадковість, аніж тенденція до відродження історичної справедливості. Після часів однобокої радянської історіографії гетьмана не повернули в підручники у список тих, ким лякали дітей. А справжні факти самі дійшли до свідомості українців — через споглядання уцілілих українського бароко церков і палаців мазепинської епохи та після неупередженого вивчення його військових звитяг і заслуги в тодішньому економічно-му розквіті нашого краю. Зате не пощастило тим,

кого й досі традиційно втоляють у багнюку за те, що «смелі супротив старшої сестри пойті»: переважно негативно відносяться до Степана Бандери, Симона Петлюри і Нестора Махна. Щоправда, тут теж все може досить швидко змінитися. Як тільки українці усвідомлять, що раз вони більше аніж Бандеру, не люблять більшовицького вождя Кобу-Сталіна (63,8% опитаних), а Леніна не сприймають більше, аніж Петлюру (49,4% воліло б, щоб Ульянова в історії ніколи не було) — то задумаються, навіщо продовжувати жити під впливом порослих мохом радянських штампів про тих, хто від тих же Леніна і Сталіна хотів позбавити Україну? Обнадійливий факт: вже нині понад 20% опитаних гаряче підтримують самих Бандеру, Петлюру й Махна...

Під час підготовки матеріалу використано дані Центру соціальних досліджень «Софія», зібрані під час опитувань у всіх областях України, АР Крим та містах Київ і Севастополь.

відсорток отримали визначення справжнього українця як людини, що має дотримуватися законів своєї держави, знати історію України та

КОРСУНЧАНИН БЕЗКОШТОВНО ВСТАНОВИТЬ ПАМ'ЯТНИК ОЧІЛЬНИКУ УКРАЇНСЬКОГО УРЯДУ ДАЛЕКОГО СХОДУ

Петро ДОБРО

Благодійна ініціатива «Геройка» заявила про свій намір встановити пам'ятник на могилі Юрія Глушка-Мови, який похований на Лук'янівському цвинтарі у

Києві. Цей українець увійшов в історію як Голова Українського Далекосхідного Секретаріату (що відповідало посаді прем'єра уряду) та боєць за незалежність Зеленого Клину (нині це — територія Росії). Колишній в'язень колчаківської та більшовицької тюрем помер від голода 1942 року в окупованому німцями Києві — під час влаштованих гестапо репресій відносно українських націоналістів.

В останні дні життя серед найближчих друзів Глушка-Мови була письменниця Докія Гуменна з Жашковим, що на Черкащині. Так сталося, що нині допомогти увічнити пам'ять визначного українського діяча визвався теж житель

Юрій Глушко-Мови в часи керівництва Українським Далекосхідним Секретаріатом

Черкащини — мастер з Корсуня-Шевченківського Олег Собченко. Його компанія «Torneo» безкоштовно виготовить пам'ятник у вигляді козацького хреста. До речі, пан Олег давно займається подібною благодійною діяльністю і вже зробив подібні пам'ятники на могили багатьох діячів визвольних змагань по всій Україні — зокрема, воякам Армії УНР у Звенигородці на Черкащині (про це «Козацький край» писав у липні нинішнього року).

Для встановлення козацького хреста та надгробку необхідно зібрати 3000 гривень, повідомляє офіційний сайт «Геройки». Кошти

підуть на придбання матеріалів для виготовлення 200-кілограмового пам'ятника (він буде з бетону, стилізованого під чорний граніт, каменю габро, латуні і сталі) та його транспортування з Черкащини до столиці і встановлення на цвинтарі. Переказати кошти на цей проект можна на картку ПриватБанку: 4149 6053 7616 0669 (Фарпушний

Юрій Валентинович)

Дивовижне співпадіння: саме цього тижня наша редакція отримала матеріали про антибільшовицьке повстання на Далекому Сході, очолюваного козаками-українцями. Тож запрошуємо наших читачів на сторінки 6-7 у рубрику «Історія» — ознайомитися з досі закритими для широкого загалу даними про ці події.

Олег Собченко (зліва) під час встановлення пам'ятника Воякам УНР у Звенигороді

ГЕТЬМАНСЬКА СТОЛИЦЯ ВІД СТОЛИЦІ СУЧАСНОЇ ОТРИМАЛА «ДОБРО» НА СВЯТО

Світлана КРАВЕЦЬ

Наступного, 2012 року столиця українських гетьманів з розмахом відсвяткує солідний ювілей. 7 грудня Верховна Рада України прийняла постанову «Про відзначення 500-річчя заснування міста Чигирин Черкаської області».

Постановою парламенту урядові рекомендовано протягом місяця створити відповідний оргкомітет з числа представників центральних та місцевих органів виконавчої влади та само-врядування, а також науковців, освітян, митців та представників громадськості.

Проект постанови було розроблено і подано до парламентської комісії досить давно — четвертого дня після Покрови, 18 жовтня. Розробники проекту «чигиринської» постанови — четверо народних депутатів, троє з яких уродженці Черкащини: бютівці Микола Томенка (з Чернобаївщини) та Ігор Єресько (черкащанин) і «нашо-українка» з Черкас Ірина Геращенко. Четвертий автор проекту — бютівець з Тернопільщини Василь Деревляний.

Прогноз Миколи Томенка щодо того, що постати Богдана Хмельницького може стати консолідуючим фактором українського суспільства, справився. Ще 15 листопада, голосуючи за включення проекту до порядку денного сесії, 390 депутатів натиснули кнопку «Так!», ніхто не був проти і жоден не утримався від голосування. Так само 7 грудня під час голосування вже за ухвалення постанови, 259 депутатів проголосували «За», і жодного голосу — «проти» або «утримався».

Колеги по парламенту жаво підтримали проект, згідно якого зокрема визначено за доцільне виділити кошти на завершення будівництва історико-архітектурного комплексу «Чигиринська фортеця-Резиденція Хмельницького», зведення якого було розпочато в часи президентства Віктора Ющенка. Буде виготовлено відповідні історико-освітні телевізійні та радіопрограми. Окрім того, Нацбанку запропоновано виготовити і ввести в обіг ювілейну монету, присвячену 500-річчю Чигирину, а «Укрпошті» — випустити серію поштових марок, присвячених цій даті.

«Офіційний» Київ не ігноріє вшануваннями автографа «Богдана Хмельницького» і «За двома зайцями»

Ігор АРТЕМЕНКО

14 грудня все прогресивне українство святкувало річницю від Дня народження нашого земляка, знаменитого письменника Михайла Старицького, який народився 1840 року у Кліщинцях сучасного Чорнобаївського району Черкащини. За що б не брався митець — все у нього виходило чудово: хоч історично-драматичні «Богдан Хмельницький» чи «Оборона Буши», хоч весело-сатирична «За двома зайцями». Та пам'ять

видатного українця і цьогоч не було належним чином вшановано. Бо не все так добре у тих, хто нині керує Києвом, де від 1871 року і до самої смерті у 1904 році жив письменник.

Видання «КиївУласть» повідомляє: «Влада не може знайти гроши для установки 21 меморіальної дошки в Києві, про які було оголошено кілька місяців тому. Кошти на це не закладені поточним бюджетом, а також не передбачаються при підготовці бюджету Києва на 2012 рік. Зараз у червні за

бюджетними ресурсами стоять дошки, присвячені таким корифеям як Т. Шевченко, М. Булгаков, М. Старицький, І. Козловський, В. Івасюк, П. Загребельний та багато інших. Про це повідомив голова комісії Київради з питань культури та туризму Олександр Бригинець.

Для встановлення цих дошок має бути виділено півмільйона гривень, виходячи з того, що вартість однієї дошки сягає від 15 до 30 тис. грн. Хоча за попередні роки комісія

КМДА з питань найменувань та пам'ятних знаків напрацювала чимало рішень щодо встановлення загаданих дошок, за 4 роки жодна пам'ятна дошка на рахунок міста не встановлена.

«Київська влада оперативно реагує лише на вказівки зверху, як це було у випадку миттєвої заміни табличок з написом вул. І. Мазепи на вул. Лаврську. Але, як бачимо, зовсім інша ситуація з тими діячами культури та історії, яких вшановують без відповідного указу Президента або без підтримки близької до

влади організації», — підкреслив Бригинець.

Нагадаємо, 27 вересня 2011 року було видано розпорядження КМДА про встановлення 21 меморіальної дошки і плити з пояснювальним текстом в Києві за рахунок столиці, а на початку вересня було видано розпорядження КМДА про встановлення 9 меморіальних та інформаційних дошок за спонсорські кошти.

ВИСТАВКА ПРИСВЯЧЕНА ПОЕМІ, А В ЕКСПОЗИЦІЇ ЛЕЖАТЬ... НОЖІ

Світлана КРАВЕЦЬ

Можливо, іноземець, незнайомий з творчістю Тараса Шевченка здивувався б, потрапивши на виставку, присвічену ювілею всього лише однієї поеми. Зате якої поеми! Тож українець, який завітає на виставку «Сини мої, гайдамаки!» має зрозуміти мову символів.

Виставлена дніми у залах Національного музею Шевченка в Києві до 170-річчя з часу написання ним поеми «Гайдамаки», виставка вперше поєднала матеріали з фондів самого музею та з приватних колекцій. Масштабний проект тематично «зав'язаний» на поемі, проте надзвичайно різноманітний в плані експонатів. Виставку обрамляють численні скульптури і картини: від творів самого Шевченка і його сучасників — до класиків нашої сучасності, таких як Анатолій Кущ або Микола Ткаченко. Звісно, ядро тематичної експозиції — власне сама поема у друкованих виданнях різних років та в іноземних перекладах, а окрім того публікації-рецензії про поему «Гайдамаки» (так само різних років).

А ще — так звані вітрини-символи. У них — справжній середньовічний козацький пояс, бойова порохівниця — ровесница подій, описаніх у «Гайдамаках»... І найсимволічніше — гайдамацькі ножі, як символ гострого протесту проти поневолення, що вилився у грізну Коліївщину.

Цікавий штрих — окрім тематичної розділу виставки розповідають про новітніх гайдамак XX століття, козаків Холодноярської республіки. Вдала задумка організаторів виставки наочно демонструє значення пророчих шевченківських слів: «І повіє огонь новий з Холодного Яру...»

Виставка «Сини мої, гайдамаки!» діяла до 18 грудня.

Читайте про козацьке минуле та сьогодення і разом з нами творіть майбутнє України! Передплатний індекс нашої газети — 89155. Вартість передплати на рік — 126,5 грн. Газета виходить двічі на місяць.

форма СП-1

АБОНЕМЕНТ

На газету

89155

(індекс видання)

Козацький край
(найменування видання)

Кількість комплектів

на 20 12 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куди

(поштовий індекс)

(адреса)

Кому

(прізвище, ініціали)

ПВ	місце	літер	на газету	журнал	89155
----	-------	-------	-----------	--------	-------

ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ
(найменування видання)

Вартість	передплата	грн.	коп	Кількість комплектів
переадресування	грн.	коп		

на 20 12 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

поштовий індекс

код вулиці

місто _____

село _____

область _____

район _____

вулиця _____

буд. корп. кв.

Прізвище, ініціали

код передплатника

ВОЛОШКА НА СТЕРНІ

З поезію Петра Сафроненка познайомилася відносно недавно, кілька років тому, на одному з літературно-мистецьких свят Смілянщини. Піднявся непримітний сухоряль чоловік і неголосно почав читати вірші. Вірші здивували і захопили водночас, адже у них була і пристрасть непогамованого серця, і болі та страждання народу, що зрослися, переплелися зі своїми, і та надія, яка й тримає нас усіх на світі.

**Поезія народжується з болю,
У муках святості, як той
бджолиний мед,**

- цими рядками відкривається поетична добірка його другої книги «Колодязі». Сама назва промовиста і вагома, але, скажімо так, вона й могла народитися лише в поета, який сам від землі, від тих колодязів, що напувають нас джерельною водою.

І ось інша книга – «Волошки на стерні». Знову - гіркі роздуми про долю України, про народ, значна частина якого перетворилася в «...рідненьку юрбу, ще гіршу, ніж чужинська орда». З року в рік звертається поет до люду болючим словом і карається тим, що його не чують. (Поезії «Не розумію... Геть не розумію», «О Боже, Боже! Так не гоже!», «Перебудова», «Якби на мене – шмат землі», «Одним умови – добре жити», «Яка жорсткість, ницість-бояка!» та інші).)

«Навіщо я комусь, як я й собі не треба», - тому журливо і сповідується автор, та в даному випадку помилюючись у самій суті: аскетичність і подвижництво в ім'я ідеї людської справедливості, смиреність і самовіданість у служенні Добру, звичайно ж, навколо людини, на перший погляд, створюють певний вакуум, але насправді то нішо інше як зона воль-

тової напруги, до якої зась діткнутися слабким душам.

На висотах протяги і холодно... Звідси і цей непроминаючий щем: «Ох, не подобається собі я, не подобається», коли поет звіряється світові (і таки довірливо звіряється!), що його душа «...тендітно – безпорадна У цьому світі підлому та зрадному». І тут же сам себе і вспокоює, згадавши, що «На кожну річ – є в Бога слово... То ж все від Бога, все – від Бога.

Непересічність вдачі поета проявляється не лише в особистому житті, де така посушлива спрага за чистотою і справжньою любов'ю, а у громадській діяльності, глибокому проникненню у пласти історії, у баченні істини під полудою красивих слів новітніх «демократів». І знову поет звертається до них у поезії «Лжепатріотам»:

**Який то мізер, який мізер...
І кохсен п'ється в патріоті...
А розуму – як в тій валізі...
А пихотам – неначе дизель...
І диму - чаду – до нудоти.
І знову його не чують...**

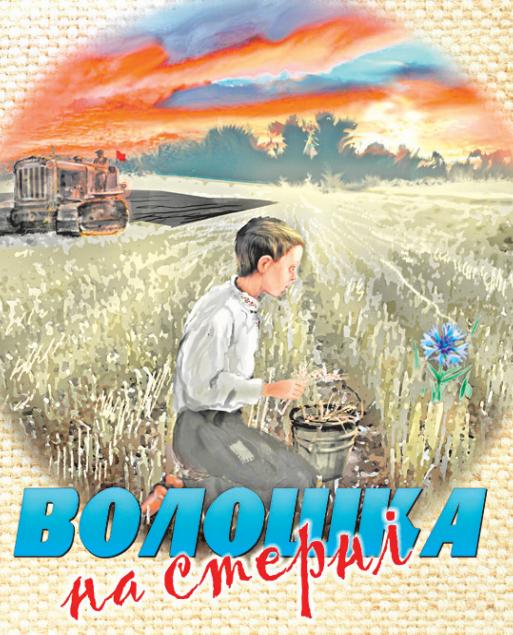
І все ж треба віддати належне Петрові Сафроненку: його споглядальність – аж ніяк не містична відстороненість від земного буття, він прагне осмислити, осягнути, скупими колоритними мазками відобразити дійсність, Яв довкола нього і нагадати усім нам, що є громадянські чесноти, є відчуття рідної землі і національної культури.

**Народе мій!
Думками сивими
Все до землі, все до землі...
Від тих думок вже стали
сизими
І сонце, небо й журавлі...
А ти все думаси,
Клопочешся,
Як то тобі на світі жити,
Щоб не спікнутись
Гне збочитись,
І не проспати б оту мить,**

Петро
Сафроненко

*Можливо, і... Поет. То, кажучи, все – від Бога...
Чи сак, чи так, але коли пишу, —
Від бусви пербліса і аж до Слова того, —
Якє опрієв і в душі мої:
До мене йде від Бога допомога:
І я спасів Господу кажу...
Кажу я фантом схиль ти збрешу.
Мо Вік мене й караб яколога, —
Моді я в Його прощення прошу...*

**ВОЛОШКА
на стерні**

**Після якої –
Вже не вижити,
Після якої –
Буде смерть...
Чого б то воронню
Чикрижити
Ту неба сизу круговерть?**
(збірка «Колодязі»)

Нелегкий життєвий шлях у Петра Сафроненка за племіна, але хто сказав, що він у Поета має бути легким? І мабуть саме тому приходить і найголовніше розуміння – йому віриши, віриши кожному вистражданому рядочку, кожному слову. Автор вільно володіє всіма засобами поетичної майстерності, відчуває глибинність рідної мови і вміє передати її у віршах.

Дослідження і пошуки. Робота. Філософський погляд на щоденний труд. Роздуми, сумніви, надії. Прагнення до внутрішньої досконалості самого себе через драматичний і викривальний аналіз. Можна без перебільшення

сказати, що вірші поета самобутні і природні, мов картини майстрів народного розпису, «непричесані і живі», вражаюти міцно вхопленім пульсом життя однієї Людини, Країни, Світу. Навіть суто особисті, вони, постаючи у соціально-му контексті, - є яскравим взірцем чеснот людського духу і самовияву суспільства сучасної епохи.

Творча особовість Петра Сафроненка в тім, що він Творець. Творець у просторі, що прилягає до однієї Людини, і в його осіянні змушує задумуватися, замислюватись інших.

Про це свідчить і остання книга поета «Волошка на стерні», якоюсь мірою підсумкова, простежуюча, рік за роком, усє життя автора – у розвитку, в осмисленні, осяганні внуtriшнього і зовнішнього світу. Зрештою, мені він і сам вида-

ється «волошкою на стерні» – людиною з ніжною душою волошки між колючих життєвих обставин («Витанцює дощ на асфальті... Я стою, весь обснований струнами», «І неспокій як небо високе, І любов як на лезі ножа»).

І все-таки... На мою думку, поет так і не зумів – поки-що – подолати психологічний бар'єр між ним і світом.

**Ти сам мене, світе,
Призовиши до того,
Щоб я проти тебе
Замисловав Слово..**

І залишається лише здогадуватися, якої сили наберуть його крила, коли зрештою остаточно впаде ця невидима і в той же час така міцна межа. Вірю, і надіюсь, що у автора попереду ще багато часу, аби нас дивувати новими книгами.

Людмила

**ТАРАНЕНКО, член
Національної Спілки
письменників України**

**ОКРІМ ЧИТАЧІВ З УСІЄУКРАЇНИ, МАЄМО НА САЙТІ
ГАЗЕТИ ВІДВІДУВАЧІВ ШЕ З 27 КРАЇН!**

www.cossackland.org.ua

Козацький край

**З МОМЕНТУ ВИХОДУ МИНУЛОГО
НОМЕРА ГАЗЕТИ НА САЙТ
«КОЗАЦЬКОГО КРАЮ»
ЗАЙШЛИ ВІДВІДУВАЧІ З
ДВОХ НОВИХ КРАЇН СВІTU –
ФІНЛЯНДІЇ ТА
БРАЗИЛІЇ**

Грузія **США** **Тайланд**
Бельгія **ПАР**
Ісландія **Канада** **Японія**
Молдова **Великобританія** **Польща**
Угорщина **Швейцарія** **Чорногорія**
ОАЕ **Данія** **Нідерланди**
Бразилія

Фінляндія **Португалія** **Італія**
Естонія **Австралія** **Німеччина**
Ізраїль **Ізраїль** **Росія**

● Наші за кордоном

Прапор «Вільного козацтва Холодного Яру» майорів на мисі Доброї Надії в Африці

Петро ДОБРО

За орієнтовними підрахунками на території Південно-Африканської Республіки (ПАР) проживає всього близько тисячі українців. Місцями їх компактного проживання є міста Кейптаун, Преторія та Йоганнесбург. Значну кількість українців, що проживають в ПАР, складають жінки, які одружилися з громадянами ПАР. Інші соціальні групи об'єднують представників викладацького, інженерно-технічного складу та працівників сфери послуг.

Днями у ПАР з'явилася чимала група українських аграріїв – з Черкаської, Запорізької, Донецької, Чернігівської, Кіровоградської, Полтавської та інших областей. У складі делегації був і головний редактор «Козацького краю» Олег Острівський. Ясна річ, намірів залишатися в Африці ці українці не мали – швидше, хотіли побачити далеку африканську країну, славну землеробами-бурами. Бурами тут називають білих колоністів ПАР, які прославилися працьовитістю і воявничістю ще в часи існування на цій території так званої Помаранчової Вільної Держави або Республіки Трансвааль.

Нашим в Африці сподобалося багато що: від подорожі на мис Доброї Надії і Столову гору та екстремального пірнання на одно океану в клітці – у гості до акули, яка рвала пашею м'ясо тунця зі стінок тієї клітки – до вивчення досвіду спеціалізації фермерських господарств бурів. Цей бізнес тут багатовічний – передається від прадіда-діда до сина і внука. Є ферми, які спеціалізуються на вирощуванні крокодилів, биків або страусів, а є ті, які вирощують виключно алое – для юкі, ліків і косметики... Цікава історія ферми PLAISIR DE MERLE: перше вино колоністи-бури почали тут виробляти, коли у нас в Україні ще гетьмані були і Січ Запорізька існувала – з 1693 року одна і та ж родина виробляє тут вино. Землі у цієї ферми тисяча гектарів, а вина виробляють щороку по 450 тисяч літрів! У іншого фермера – землі на 200 гектарів більше і вирощує він водночас 3500 овець. М'ясо овець тут ціниться добре, а от за свинину дешевша хібащо курятини... Взагалі ж ціни в Африці один-в-один як наші, навіть курс місцевого реала до долара точно такий як у нашої гривні. А от відношення до аграріїв – абсолютно інше і платять їм за здану пшеницю мало не вдвічі більше, аніж у нас – по 2300 реалів за тону. Цікаво, що пшеницю ділять на три сорти і найкращий з них визначений спеціально... для випічки тортів. Ставлення до хліба – з повагою, як і в Україні. Під Кейптауном наші побували в Музеї пшениці – то там

є навіть два зернятка трохи тисячолітнього віку – з гробниці єгипетського фараона...

В ПАР відсутні громадські об'єднання та організації етнічних українців. Громадяні ПАР українського походження та громадяні України, які проживають в ПАР, інтегровані в південноафриканське суспільство. На жаль, практично відсутні умови для забезпечення

масової інформації – і де в чому спільність з росіянами, зокрема в релігії.

На жаль, в Південній Африці немає жодної української церкви, більшість українських громадян відвідують Російську православну церкву. Здебільшого українська діаспора є російськомовною, за даними демографічних досліджень, українською мовою спілкується лише 30 ві-

сотків південноафриканських українців.

Молоде покоління українців, яке народилося в ПАР, поступово «розчиняється» в місцевому середовищі і все більше асоціює себе з пересічними південноафриканцями європейського походження, забуваючи про українське коріння. Це становить реальну загрозу зникнення української громади в Південній Африці через порівняно нетривалий історичний проміжок часу.

Певні позитивні зрушенні відбулися після 2004 року, коли вперше було створено при МЗС управління з питань зв'язків з закордонним українством, розроблена концепція і програма співпраці з діаспорою та виділені певні кошти. Нині тут можна навіть дивитися два українські телеканали: першим до Південної Африки прийшов «5 канал».

Водночас, слід зазначити, що незважаючи на незначну кількість української діаспори, теперішню відсутність належної фінансової підтримки з боку України та безліч нагальних проблем, останнім часом серед молодого покоління українців проживаючих в ПАР значно зрос інтерес до України, зокрема її історії, культури та традицій, поступово зростає кількість людей, які визнають себе українцями.

ВАСИЛЬ ШКЛЯР ВІДПОВІВ ГОФМАНУ І ВЗЯВСЯ ЗА РОМАН ПРО ОТАМАНШУ МАРУСЮ

Оксана ПЕЛЕНСЬКА,
з інтерв'ю Радіо
«Свобода»

Чотири грудневі дні у чеській Празі на запрошення міжнародної громадської організації «Українська європейська перспектива» перебував Василь Шкляр. В інтерв'ю Радіо «Свобода» Василь Шкляр розповів про своє ставлення до кінорежисера Ежи Гофмана і про свій новий роман.

...Занадто багато ми говорили про екранизацію «Чорного Ворона» і про Гофмана, який висловлював одні думки. Приїжджає Гофман, і тут я б хотів сказати дві речі: я не хочу щось погане говорити про цього митця. Я й далі тримаюся думки, що це знаменитий кінорежисер. Але приїжджає він в Україну, зустрічається з журналістами, і рапортом повторює слово в слово те, що казали тут мені українські мої опоненти: роман «Чорний Ворон» націоналістичний. Якщо ти, чоловіче, демократ, якщо ти так ненавидиш Радянський Союз, про що ти так говориш на кожному кроці й на кожному розі, то невже ти не знаєш, що митець не має права навішувати письменникам ідеологічні ярлики?! Скільки ми про це вже говоримо – 20 з гаком років говоримо, що найбільшою гарньюбою для нас, митців, було те, що на нас навішували ці

ідеологічні ярлики. Я вважаю, що йому не личило б так казати.

Але більшість моїх прихильників мені каже, що вони полегшено зітхнули, коли дізналися, що Гофман все-таки не зніматиме «Чорного Ворона». Я переконаний, що роман буде екранизований, цього хоче дуже багато людей. Кошти збиряються по всьому світу – у Сполучених Штатах у кількох банках відкриті рахунки. Я не скажу, що йдуть Бог знати які гроші, але потрошки-потрошки йдуть. А ми тим часом будемо чекати клімату, тієї погоди, про яку ми з вами говорили.

Шодо прози скажу, бо я вже пробалакався не раз про це, що я хочу написати роман про отаманшу Марусю. Він так і називатиметься «Маруся». Марусь у нашому повстанстві було кілька: Маруся Никифорова у Махна, була Маруся Чорна там на Півдні й ще кілька жінок перебирали це псевдо. Але істинна отаманша, наша українська Жанна Д'Арк, це була юна дівчина Саша Соколовська, гімназистка, 16-літня дівчина. Ми вважаємо, що отаманша – це щось таке могутнє, здорове, чи це чоловік, чи жінка дебела з шаблюкою. Ні, це була тендітна золотолоса дівчина Саша Соколовська, яку в 1919 році під час визвольної війни українців від російської окупації знали в селі Горбулін на Житомирщині,

це знову ж таки центр України, не Захід, не Галичина. Було там три брати-отамани, і досі ті краї називають Соколівчиною. Це був Дмитро, Василь і Олекса, всі троє братів один по одному загинули у 1919 році. Один загинув, на його місце ставав інший, а коли троє братів загинули, тоді козаки сказали: «Хай Соколівська буде отаманом». Вже саме це прізвище неслось в собі якусь магію, психологію переможця. Так ця юна дівчина очолила тисячний загін повстанців і воювала у 1919 році. На жаль, про долю її точно ніхто не може сказати. Тобто, є версії: одні кажуть, що вона загинула, що її піймали мадири, які тоді воювали на боці радянської влади і її замучили. Є історії про те, що бачили її могилу там і там, що є її три могили. Але коли в однієї людини три могили, то вже виникає підозра, чи загалі вона загинула. Одне слово, така містична, героїчна постать, про яку я дуже хочу написати добрий, чесний роман. На жаль, є трохи менша документальна база про Холодний Яр. Про Чорного Ворона була багатша база, де я давав на підтвердження документальні матеріали. Про Марусю, на жаль, таких доказів залишилося дуже мало. З іншого боку, це дає простір для письменницької фантазії, і я думаю, що все одно роман мій буде чесний...

ОТАМАН ЗЕЛЕНИЙ ПОВЕРТАЄТЬСЯ...

Петро ДОБРО

Шалено-потужний за свою енергетику видався вечір пам'яті Данила Терпила, організований Історичним клубом «Холодний Яр» у стінах Культурно-мистецького центру Києво-Могилянської академії. 17 грудня тут зібралася повна зала людей – з тих, для яких Україна – понад усе. Хто знає, що Данило Терпило – це знаменитий отаман Зелений, який славно повоював проти червоних і білих зайд, дивуватися енергетиці вечора не буде. Не будемо переповідати виступи присутніх – так склалося, що «Козацький край» ще минулого номера цитував не тільки рядки книги Романа Коваля «Отаман Зелений», а навіть присвячені отаманові слова пісень, які звучали нині у виконанні кобзаря Тараса Силенка і лідера гурту «Тінь Сонця» Сергія Василюка. Відмітимо лише, що Романові Ковалеві вдалося зафіксувати кількасот сторінок нових свідчень про діяльність отамана Зеленого і його козаків, тож навіть той, хто читав перше видання книги, буде приемно вражений безліччю фактів, про які він досі не знав.

Атмосфера вечора була дивною: здавалося, що в залі незримо присутні ті, про кого написана книга. І мабуть не лише тому, що пан Кoval' зумів зібрати на презентацію книги величезну кількість нащадків тих, про кого в ній йдеться. Я зрозумів, звідкіля таке відчуття тієї міті, коли разом з отаманом «Вільного козацтва Холодного Яру» Олегом Острівським на сцену піднявся козак з холодноярським прапором. Побачивши напис на чорному полотнищі – «Воля України або смерть!» всі присутні в залі раптом встали... Стало зрозуміло, що єдна присутніх – беззаперечне прагнення повної волі свого народу і незалежності держави. Пізніше вставали ще двічі, вітаючи особливо урочисті моменти. Здавалося, що згадуючи про своїх славних предків, українці вже просто не могли відійти на місці й прагнули дії.

Наступного дня, 18 грудня, отамана Зеленого вшанували вже в його рідному селі – славному Трипіллі, де поновили сплюндровану ницими вандалами меморіальну дошку біля підніжжя отаманового пам'ятника. Далі історичний клуб «Холодний Яр» планує низку презентацій книги в Обухові, Борисполі, Кагарликі. Та немає особливого значення, куди ще приде книга у наступні дні – головне, що вона надійно оселяється в серцях українців, викрешуючи в них іскри вогню, про який писав ще Тарас Шевченко...

Світлана КРАВЕЦЬ

1918 року осколки розваленої Російської імперії були охоплені полум'ям війни. З цього мала всі шанси постати, мов Фенікс з попелу, могутня і вільна держава Україна... На це сподівалися й українці по всьому світу — в першу чергу, козаки українського походження з так званого Малинового клину (Кубань) та Зеленого клину (далекосхідні Амурська Сахалінська області, Приморський, Забайкальський і Хабаровський край). Взимку 1918 року на Кубані нарада членів Законодавчої Ради ухвалила резолюцію про прилучення Самостійної Кубанської Народної Республіки на федеративних умовах до України. Тієї ж зими, місяцем раніше відбувся Другий Всеукраїнський Далекосхідний з'їзд, депутати якого проголосили Зелений Клин частиною України. Щоправда, на наступному з'їзді у квітні того ж 1918-го вони проголосили створення вже цілком незалежної держави — Української Республіки Далекого Сходу, з прем'єром Юрієм Глушком-Мовою на чолі та з власним українським козацьким військом, головним отаманом якого був призначений Борис Хрештицький (забігаючи наперед, скажемо — під час Другої світової йому судилося стати національним героєм Франції і командувати французьким ескадроном у боях проти гітлерівців).

У прагненні до єдності з вільною Україною і на Кубані, і на Далекому Сході рушійною силою виступило козацтво. 1920-21 роки здавалося б, поставили крапку у його визвольних змаганнях по всій території колишньої імперії, землі якої майже всі підібрали під себе більшовики. Та в самому центрі України ще билися за волю козаки Холодноярської республіки — 25 сіл перебувало під постійною опікою її загонів. Зрештою, був придушений і опір Холодного Яру. Здавалося, що настало повне «торжество ленінських ідей», підкріплене концтаборами і розстрілами для останніх, хто був проти...

Та взимку 1924 року на Далекому Сході вибухнуло нове потужне повстання проти більшовиків, так зване «Зазейське» — його кістяком стали амурські козаки, величезна кількість з яких була вихідцями

з України. Створена повстанцями кількотисячна козацько-селянська «Амурська армія» взяла під контроль майже стільки ж населених пунктів, як і Холодноярщина — 20 сіл і станиць, не рахуючи хуторів. Командував Амурською армією козацький отаман Микола Корженевський, який народився поблизу Канева на Черкащині. До повстанського війська пішли всі його брати — так само, як брати Чучупаки у рідній Корженевським Україні, вони стали на бій проти більшовиків...

Як і в селянських антибільшовицьких збройних виступах по всій Україні, спровокували Зазейське повстання утиски владою селянства і введення надзвичайно високих продподатків. За рік селянські родини амурських козаків треба було здати державі податок, що дорівнював вартістю мінімум п'яти коням. Родини, у яких було від 5 до 10 дітей, влада прирікала на голод... Комісарами продзагонів, які восени і в грудні 1923 року тинялися краєм, здираючи «заборговану» козаками данину червоній диктатурі, нічим було крити у своїх виступах перед зігнаними на сходки. Байки про «землю — селянам!» на Амурі не мали відчінних слухачів — бо тут і так кожен козак мав чималий земельний наділ, та ще й замість податків розплачувався за нього своєю службою у війську. Амурські козаки зобов'язані були охороняти майже 2,5 тисячі кілометрів державного кордону, за першим покликом вирушати на чергову війну з власним конем, амуніцією і зброєю, а в мирний час — валити ліс, забезпечуючи будматеріали для військового будівництва на кордоні і паливо для казенних пароплавів. Левова доля амурських козаків свого часу прибула на Далекий Схід «по переводу» з Кубанського козацтва, яке, у свою чергу, в більшості своїй складалося із вихідців з України. Так 1901 року потрапила до станиці Миколаївської Амурської області й козацька родина Івана та Єлизавети Корженевських, які довгу подорож починали з рідного села Решітки Прохорівської волості Золотоніського повіту Полтавської губернії. Всі їхні діти теж були народжені у Решітках, частина з них прибули до Росії вже в дорослом віці — хлопці носили козацькі мундири і були готові до війни будь-якої миті...

Старий Іван Корженевський помер 1914 року — йому не судилося бачити, як сини йтимуть на фронт Першої світової і підніматимуть повстання проти більшовиків. Один з Іванових синів, 25-річний старший урядник Першої сотні Першого Амурського козацького полку Тимофій Корженевський, загинув у липні

1916 року в Карпатах, у боях проти австро-німецького війська. Інший, 36-річний Семен, який мав медаль за російсько-японську війну, за невіясне-них обставин загинув у Китаї у 1922 році.

Ще п'ятеро Корженевських, съорнувшись лиха перших років більшовицького правління і не визнавши нової влади, жили на території китайської Манчжуруї, готуючись до слушної хвилини, щоб спробувати вигородити колишню козацьку волю.

Така нагода трапилася в грудні 1923 року: отримавши повідомлення про антибільшовицькі збройні виступи селян в окремих селах Амурської області, нарада емігрантської «Амурської військової організації» у «вільному» Харбіні вирішила: настав час для рішучих дій. Двоє братів-селян з Тамбовки взяли на себе місію «контррозвідки»: під виглядом ветеринарних фельдшерів вони об'їхали багато населених пунктів, збираючи інформацію про настрої селян і готуючи їх до організованого виступу. 4 січня 1924 року група з 200 козаків перешла радянський кордон і вступила у перший бій з прикордонниками. Це власне й було все «закордонне вторгнення», про яке пізніше трубили більшовики. Вони розповідали про блоемігрантів, недобитих дворян та їхніх закордонних союзників і про зброю, привезену начебто аж зі США. Та розsecреченні документи ГПУ свідчать зовсім про інше: серед прізвищ учасників — юдного, хто мав би титул дворяніна або військове звання, вище від унтер-офіцера і юдного іноземця. Натомість

ПОВСТАННЯ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ

дон, складався із загартованих козаків-фронтовиків, навколо них і почалося швидке створення повстанської армії — протягом буваємо двох тижнів вона розрослася до 4-7 тисяч повстанців (за різними джерелами).

Серед них, хто прийшов з-за кордону, були і уродженці українського села Решітки, а останнім часом мешканці станції Миколаївської, козаки Корженевські: 23-річний Микита, 26-річний Гнат, 51-річний Павло, та їхні брати Каленик і

Микола, яким судилося очолити збройне повстання. І Каленик, і Микола до переведення на Амур встигли

послужити Кубанському козацтву, обидва воювали

проти німців на фронтах Першої світової, обое з фронту повернулися у чині козацьких вахмістрів (старших унтер-офіцерів). Саме уродженець Решіток 34-річного Миколу Корженевського козаки обрали головнокомандувачем «Амурської армії», а його 37-річний брат

Каленик став правою рукою отамана і опікувався військовою скарбницю.

Як згадують очевидці, «скарбниця» була звичайним мішком із зібраним емігрантами сріблом вагою понад шість пудів.

За це срібло повстанці закупляли провiant у населення та боеприпаси у манчжурському місті Сахалян (нині це місто Хейхе в Китаї).

Побачивши, що у місцевих селян-повстанців

— переважно допотопні мисливські рушниці, отаман налагодив підпільну закупівлю зброї у китайців. Займався цією нелегкою справою (бо уряд Китаю співпрацював з радянським, допомагаючи затримувати повстанців)

ще один козак родом з Полтавщини — Микола Негрій.

Фактично, «гвардія» Зазейського повстання складалася з українців. З Полтавщини тут були козаки Оніщенко, Дмитренко, Золотайко, Голомата, Пугач, Марченко, Халява, Козак, Карпець, Лит-

Микола Корженевський, 30.09.1916 року. На звороті світлини — підпис майбутнього головнокомандувача Амурської армії українською мовою:

«Шлю вам для вспомину рідної нації. Як зараз я бачу: наш сад, рідна хата, і двері, і комори стоять... Там Верби високі, мов пишні дівчата, заквітчані гарно в барвінок хрещатий — качаючись тихо, в городі стоять...»

виненко, Кузьменко та інші. Були й вихідці з Чернігівської та Харківської губерній, причому харківський козак Петро Коробка та декілька інших билися проти червоних ще в часи існування Української Народної Республіки — 1919 року...

9-10 січня розгорнулися бої повстанців проти червоних у селах Гильчин і Толстовка, причому у чекістських зведеннях місцевих сільських ватажків з переляку зробили високими чинами: вчителя Василя Алексєєва назвали білим генералом, а козацького урядника Миколу Метелицю — полковником. У ніч проти 14 січня розпочалося формування «регулярної» армії повсталих: колишні фронтовики-козаки очолювали селянські підрозділи повсталих і навчали їх базових основ дисципліни і ведення боя. Тієї ж ночі повстанці спалили залізничний міст під Благовіщенськом — і в річку впав ешелон. Наступного дня захопили Тамбовку. Розгромили волосний виконком, знищивши документацію по збору сільгоспідатку, захопили на млині і поділили борошно, взяли як трофеї 2000 рублів та дві дефіцитні друкар-

Це фото, зроблене 20 січня 1916 року Тимофій Корженевський надіслав дружині з фронту. Через декілька місяців старший урядник 1-ї сотні Першого Амурського козацького полку загине в Карпатах у бою проти німців...

— декілька вчителів і священиків, тисячі козаків і селян, а серед зброї — переважно мисливські рушниці, з якою на Далекому Сході звірів ганяли...

Загін, який перетнув кор-

ські машинки. Штаб повстанців розташувався у сільській школі Тамбовки, сюди привели перших сто полонених червоноармійців, продзагонівців і політпрацівників.

В перші ж дні повстання охопило Гильчинську, Тамбовську, Миколаївську та Іванівську волості. У зоні повстання

ОЧОЛИЛИ БРАТИ-КОЗАКИ З ЧЕРКАЩИНЫ

опинився і хутір з надзвичайно символічною для нас, черкашан, назвою — Золотоношський...

В ніч проти 16 січня червоноармійці «чрезвичайного отряда» (ЧОН) спробували не впустити повстанців до Піщано-Озерки, але втекли з села, як тільки їхній командир був поранений повстанською кулею. У шестигодинному бою під Тамбовою загинув начальник штабу прикордонного загону та п'ятеро червоних прикордонників.

По всій Амурській області знищувалися телефонні та телеграфні стовпи, позбавляючи владу можливості викликати підмогу. На 17 січня під контролем повстанців було вже 20 сіл, а ряди «Амурської армії» продовжували поповнювати добровольці.

18 січня більшовики нарешті спромоглися створити військове угруповання для протидії повсталим. До нього увійшли два бронепоїзди, стрілецький і кавалерійський полки, ескадрон прикордонників, кінно-гірська артилерійська батарея та окремий загін особливого призначення — всього понад 5000 штиків. Керував каральними загонами «Воєнсовет» Амурської губернії — командир експедиційного загону Ватман, начальник ОГПУ Каруцький, секретар губкому партії Грановський, голова губвиконкому Бабенко та воєнком Хрустальов.

20 січня в Тамбовці для протидії карателям зібралися загони повстанців з 6 сіл — понад 600 чоловік, озброєні гвинтівками і кулеметами. Гильчин охороняв гарнізон з 200 піших і 80 кінних повстанців. В умовах розгортання наступу Червоної Армії повстанці навіть зуміли розширити зону свого впливу, захопивши 21 січня села Анновка і Покровське і знищивши там податкові документи. 23 січня козацький загін захопив Костянтинівку, а 24-го вийшов до Нижнє-Полтавки (ось вам ще одна символічна назва). Тут повстанцям довелося вперше вступити в бій з регулярним військом: селяни братів-отаманів Саяпініх, озброєні переважно мисливськими рушницями, зіштовхнулися із озброєними до зубів червоноармійцями 5-го стрілецького полку й отримали у бою поразку. 25 січня більшовики влаштували перший показовий розстріл козака-повстанця. «Шоу» особливість ОГПУ продовжив 29 січня, розстрілявши водночас десятьох селян з Грибського,

Верхнє-Полтавки і Неверівки. У наступні дні розстрілювали по одному полоненому повстанцю, бо мали серйознішу роботу — готовилися до штурму Піщано-Озерки. Розпочали його 1 лютого: оточені в селищі козаки й селяни зуміли надовго затримати наступ червоноармійців, перегородивши вулиці

дивно виглядала спецпостанова губвиконкому зі словами: «В связи с происходящими событиями в губернии среди ответственных работников... наблюдается растерянность, доходящая до панического страха, без видимых причин, а лишь на основании непроверенных, иногда умышленно распускаемых провокационных слухов». А про настрої тих, кого «втихомирили», у той самий час писали: «На настроении крес-

був начальником жандармского управління у «нелегально-російському» Харбіні. Після окупації Манчжурії Японією існувала версія про те, що він емігрував до Австралії. Дітей і дружину (Пелагея, до речі — родом зі Скородистика сучасної Чорнобаївщини) забрали з собою він не зміг — сім'я повернулася у батьківські місця й оселилася у Золотоноші. Син Каленика, Костянтин Корженевський залишився у станиці Миколаївській і поплатився за це — арештований у січні 1934-го, отримав 5 років концтабору. У Другу світову він загинув на фронті. Ще жорстокіше НКВС вчинила з трьома іншими синами Каленика. Всіх їх з однаковим формулюванням «за антирадянську агітацію» арештували в 1938 році: Олексій отримав 10 років таборів, а Афанасія та Федора розстріляли. Ще одного сина Каленика, Володимира Корженевського призвав на фронт Золотоніський райвійськомат — з України, куди він війшов після Зазейського повстання разом з матір'ю. У серпневих боях 1941-го підводний човен з червонофлотцем Корженевським на борту пропав у глибинах Балтійського моря...

А Тимофій Каленикович Корженевський ще у 1970-х роках проживав у Золотоноші, так само, як і його брат Олексій. Подальша доля золотоніської родини Корженевських нам не відома...

До речі, у вищепереліканих братів-повстанців Корженевських були ще й брат Пилип та сестра Федосія. Федосія померла у 20-х, невдовзі після того, як арештували її чоловіка, Афанасія Кривченка, псаломника Благовіщенського кафедрального собору станиці Миколаївської. А батька восьми дітей, фронтовика, ветерана Особливої сотні Амурського полку Пилипа Корженевського ще в 1922 році арештували чекісти за «контрреволюційну діяльність» і дали 5 років тюрми. Забігаючи наперед, скажемо: вже після «відсидки», у січні 1933 року його арештували повторно і засудили до страти. Та разом з групою інших арештантів Пилипові вдалося втекти з тюрми. Розшук не дав ніяких результатів — зрештою,

Кінний козак
Амурського
полку

постановою УНКВС по Амурській області розшукові заходи було припинено...

У мороці буренних часів шезали не тільки люди. Не уціліло і рідне село Корженевських — Решітки, яке за останнім адмінподілом належало до Канівського району сучасної Черкащини. Півстоліття тому село взагалі щезло з карт: його поглинули води рукотворного Кременчуцького водосховища. Відселені до сусідніх Ліплявого і Озерища, решітчани зберегли переказ про те, звідки походить назва їхнього рідного села. Кажуть, село було багатим, а на вікнах і дверях усіх хат були різьблені, пофарбовані у різні кольори решітки. Можливо, й зараз десь на похмурому дні водосховища виглядає з-під мулу як часточка Атлантиди нашої історії решітка віконця хати вільнолюбних Корженевських...

Автор висловлює щиру вдячність за допомогу у підготовці публікації та надання фотоілюстрацій нашадкам повстанців, які проживають у російському Благовіщенську та в українському Миколаєві: внукові Микиті Корженевського — Олександрові Корженевському і внучці Миколі Корженевського — Анастасії Корженевській; а також — сільському голові канівського Ліплявого Василеві Нероді. До речі, його попередником на посаді був Микола Якович... Корженевський, якого, на жаль, вже немає серед живих, тож встановити, ким він доводився братам-повстанцям, поки що не вдалося.

колючим дротом, але зрештою майже всі загинули. У наступні дні каральні «зачистки» тривали по всій території, охопленій повстанням.

6 лютого було оголошено про скасування військового положення у зв'язку з повним «приборканням» повстання. У рапортах значилося: 300 повстанців знищено, 1200 взято у полон. І після цього розстріли полонених повстанців тривали: в окремі дні закатовували до 30 чоловік водночас. У байдорих звітах писали, що «гідру контрреволюції» остаточно знищено... Та вже в ніч проти 2 березня Миколаївську — рідну станицю братів Корженевських, які встигли відступити за китайський кордон, штурмував повстанський загін. 10 березня загін повстанців захопив хутір Волковський, ліквідувавши часового-червоноармійця і партпрацівника та посадивши в кутузку трьох місцевих селян, які допомагали більшовикам. Знищили документи, прихопили печатку сільської ради та коней і зникли у невідомому напрямку...

Села буквально перетрушували чекісти, та ні нові показові розстріли, ні залякування на «бесідах» із селянами не допомагали. У 12 повсталих селах вилучили всього 20 одиниць збріо — решту селяни приховали «до кращих часів». Щоб втихомирити населення, більшовикам довелося зменшити податок удвічі (а в окремих населених пунктах — до 8 разів). З органів місцевої міліції перевели на службу в інші місця третину особового складу — тих, хто найбільше «насолив» амурським козакам.

21-30 квітня відбувся судовий процес над 60 повстанцями. Прокурор губернії Покровський «проштрафився», заявивши всупереч партійній версії: «З політичного боку немає ніякої можливості охарактеризувати рух як «куркульський». Куркулів серед учасників не більше восьми». Серед підсудних були і бідняки-селяни, і службовці, і навіть один робітник. На суді не показали жодного вилученого ствола міфічної «американської збрії» і жодного підробного рубля, хоча чекісти активно розповсюджували чутки про те, що повстали друкували фальшиві гроші. Зате не вдалося приховати, що серед засуджених — багато герой-ветеранів «німецької війни», нагороджених навіть Георгіївськими хрестами.

На фоні більшовицьких розправ над «переможеними»

Церковний календар

19 грудня – Святого Святителя
Миколая Чудотворця

Відтоді, як жив на землі й творив подвиги святитель Миколай, минуло 17-ть століть. Незважаючи на час, що розділяє нас, він, як і раніше, для всіх живий. Він чує всі прохання людські й даною йому від Бога благодаттю не лише виконує їх, але й випереджає. Цей святий допомагає людям на суші й на морі, у в'язницях і лікарнях. Він допомагає кожній родині й кожній людині, яка просить його допомоги. Він допомагає Церкві й суспільству.

Народився св. Миколай у 257 році по Різдву Христовому в Малій Азії, у місті Патарі, у родині Феофана і Нонни, людей благородних і заможних, які вирізнялися добропорядністю й милосердям до бідних. Довго його батьки не мали дітей, та як нагороду за їхнє благочестя Господь подарував їм сина. Народився святий Миколай у важкий час, коли в усій Римській імперії переслідували і вбивали християн. Від самого народження св. Миколай був навчений з неба постництва, яке зберігав до смерті. Досягши юнацького віку, він береться за книжне навчання, вивчає Святе Письмо. Маючи природні здібності, він, сповнений благодаттю Святого Духу, вивчив Святе Письмо, як і потрібно було добром пастиреві Христового стада. Юнак був стриманим, сильним із самотнього життя, не віддавався марнотам, любив відвідувати храми Божі. Спостерігаючи його богоугодне життя, рідний дядько єпископ татарський Микола посвятив свого племінника в сан пресвітера. Під час паломництва по святих місцях за дорученням єпископа-дядька св. Миколай дбайливо управлює єпархією. У цей час він втрачає своїх батьків. Одергавши після них великий спадок, він віддає його на справи благодійні і милосердні, звершивши при цьому багато подвигів.

Пресвітер Миколай проявляв велике милосердя до пасти, приходивши на допомогу тим, хто страждає, і роздавав все своє майно жебракам. Дізнавшись про гірку потребу і убогість одного з жителів його міста, святий Миколай врятував його від великого гріха. Маючи трохи дорослих дочек, батько, який зневірився, замислив віддати їх на блудодіяння для порятунку від голоду. Святитель, переживаючи за гришника, вночі таємно кинув йому у вікно три мішечки із золотом і тим врятував сім'ю від падіння і духовної загибелі. Творячи милостиню, святитель Миколай завжди прагнув зробити це таємно і приховати свої благодійнія.

Якось св. Миколай вирішив поклонитися місцям, освяченим і позначенім чудесами Ісуса Христа. Відвідавши Єрусалим, Чудотворець вирішив не повернутися додому, а піти у пустелю і присвятити себе служінню Божому постом, неспанням і молитвою. Та Бог таємним одкровенням утримав св. Миколая від такого наміру і звелів повернутися на батьківщину до людей, аби в ньому прославилося ім'я Господнє. Зрозумівші свою місію, св. Миколай прибуває до Мір, головного міста Лікії, де його ніхто не знов. Після смерті мірського архієпископа по волі Божій св. Миколая возвели в сан єпископа. Але перед цією подією Миколай мав чудесне видіння: в ночі йому явився Спаситель і вручив святе Євангеліє, оздоблене золотом і коштовним камінням, а Божа Маті поклали на нього єпископський омофор. Одному з єпископів Собору, що вирішував питання про обрання нового архієпископа, у видінні був вказаній обранець Божий – святий Миколай. Покликаний пасти Церкву Божу в архієрейському сані, святитель Миколай залишався тим же великим подвижником, виявляючи пасти образ лагідності, тепла і любові до людей.

Під час гоніння на християн при імператорові Діоклітіані (284 – 305) єпископ Миколай, сміливо силою слова зміцнював у Лікії віру Христову, за що разом з іншими християнами був кинutий до в'язниці, де за віру терпів голод, спрагу, образи, знущання і страх смерті. Та Миколай словом і власним прикладом підбадьорював і зміцнював віру тих, хто був поруч із ним.

У 325 році святитель Миколай був учасником І Вселенського Собору, що прийняв Нікейський Символ віри, і разом зі святыми Сильвестром, папою Римським, Олександром Олександрийським, Спиридоном Тримифутським і іншими отцями Собору боровся з ересю Ария. Повернувшись в свою єпархію, святитель приніс їй мир і благословення, сючи слово Істини.

У подвигах любові до Бога і близких проходило усе життя, архієпископа мір лікійського Миколая Чудотворця, який після нетривалої хвороби, мирно помер 19 грудня 342 року, і був похований в соборній церкві міста Мири. У 1087 році його мощі були перенесені до італійського міста Бар, де знаходяться і понині.

Кий зберіг згадку про дивовижне врятування Святителем немовляти, яке потонуло у річці Дніпро. Великий чудотворець, почувши скорботні молитви батьків, вночі вийняв хлопчика з води, оживив його і поклав на хорах храму Святої Софії перед своїм чудотворним образом. Тут вранці й знайшли врятувану дитину щасливі батьки.

Дорогі читачі «Козацького краю»! Хай Святитель Миколай Чудотворець принесе у кожну сім'ю, у кожну родину, у кожну хатину - мир, любов,仁慈, здоров'я, благополуччя, та впросить у Всесвітнього Господа усі Його щедроти і дари! Святий Святителю Миколаю Чудотворче Моли Бога за нас! Зі святою Василем!

**З повагою підготував настоятель Храму святих
Першоверховних Апостолів Петра і Павла м. Чигирин
protoієрей Василь Циріль**

ДЕНЬ В ІСТОРІЇ
19 – 31 грудня

19 грудня 1856 р. народився Степан ЕРАСТОВ, письменник, член Центральної Ради від Кубані.

19 грудня 1917 р. задля усунення Центральної Ради з державно-політичного життя України, більшовики скликали у Києві I Всеукраїнський з'їзд рад. Однак більшість з двох тисяч його делегатів підтримала Центральну Раду. Тоді члени РСДРП(б) на чолі з В. Затонським у кількості 124 чоловік переїхали до Харкова, де об'єднались з членами III з'їзду Рад Донецького і Криворізького басейнів і провели 24–25 грудня спільній з'їзд рад за участю близько 200 осіб, на якому проголосили Україну республікою рад, визнали її частиною Росії і поширили на неї чинність ленінських декретів.

19 грудня 1945 р. загинули члени Проводу ОУН Дмитро МАІВСЬКИЙ і генерал Дмитро ГРИЦАЙ-«ПЕРЕБІЙНИС».

20 грудня 1894 р. народився Данило ЛИМАРЕНКО, повстанський отаман, старшина 6-го куреня Низових запорожців 1-ї Запорозької дивізії Армії УНР.

20 грудня 1923 р. москалі розстріляли отамана Івана САВЧЕНКА-НАГІРНОГО та його побратимів – Степана АДАМЕНКА і Ярему ПРУДКОГО.

21 грудня 1886 р. народився Сава НИКИФОРАК, хорунжий УСС, четар УГА, співредактор видання «Український Пласт», педагог.

21 грудня 1961 р. помер Микола БУТОВИЧ, поручник Армії УНР, графік і поет.

21 грудня 1963 р. помер Олекса СІМ'ЯНЦІВ, поручник полку Чорних запорожців Армії УНР.

22 грудня 1917 р. Голова уряду УНР Володимир ВИННИЧЕНКО підписав розпорядження про створення Генерального секретарства з міжнародних справ. З 2000 року цей день щорічно відзначається в Україні як День дипломата.

Того ж дня Мала Рада Української Народної Республіки ухвалила закони про Головну скарбницю та Держбанк України

23 грудня 1896 р. народився Федір АРТЕМЕНКО (отаман ОРЛІК), командувач 2-ї (Північної) повстанської групи, полковник Армії УНР.

23 грудня 1913 р. відбувся перший політ літака київського інженера Ігоря СІКОРСЬКОГО «Ілля Муромець»

23 грудня 1932 р. поляки стратили бойовиків ОУН Василя БІЛАСА та Дмитра ДАНИЛИШИНА.

23 грудня 1937 р. більшовики розстріляли кубанського бандуриста Петра ГУЗЯ.

24 грудня 1875 р. народився Олександр ГРЕКІВ, генерал-поручник Армії УНР.

24 грудня 2004 р. запущено на орбіту український супутник «Січ-1М»

25 грудня 1848 р. у Драбові на Черкащині народився Орест ЛЕВИЦЬКИЙ (на фото), український історик, етнограф і письменник, Президент Всеукраїнської академії наук.

25 грудня 1890 р. народився Василь ПРОХОДА, начальник штабу 1-го полку 1-ї Сірот дивізії Армії УНР.

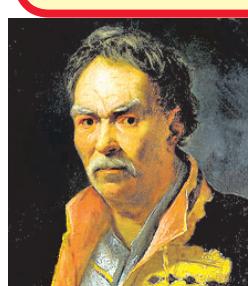
26 грудня 1918 р. проголошено відновлення УНР і сформовано уряд держави – Раду Народних Міністрів УНР

26 грудня 1937 р. москалі розстріляли кубанського фольклориста Григорія КОНЦЕВИЧА.

27 грудня 1979 р. померла Галина ДИДИК (на фото), зв'язкова головнокомандувача УПА, багаторічний попітв'язень російських таборів (довгий час після звільнення вона жила у Христинівці на Черкащині).

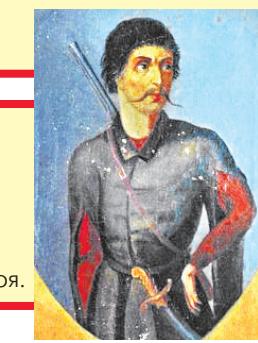
28 грудня 1979 р. помер Іван ПОДЮК, січовий стрілець, поручник УГА, лікар.

29 грудня 1724 р. у московській неволі помер Павло ПОЛУБОТОК (на портреті), наказний гетьман України.

29 грудня 1967 р. помер генерал-поручник Армії УНР Михайло САДОВСЬКИЙ, військовий історик.

29 грудня 1979 р. помер Гнат ЗАПАДНЮК, учасник Першого зимового походу Армії УНР, автор стрілецької пісні «То не грім загримів».

30 грудня 1914 р. народився Данило ШУМУК, багатолітній політкаторжанин.

31 грудня 1638 р. загинув Павло ПАВЛЮК (БУТ), гетьман і провідник козацького повстання 1637 року (на портреті).

31 грудня 1984 р. помер Олександр ПУЛЮЙ, січовий стрілець, хорунжий УГА та Армії УНР, винахідник, син вченого Івана Пулюя.

Свідоцтво про державну реєстрацію
ЧС-669Р від 8.12.2010 року

Головний редактор –
Олег ОСТРОВСЬКИЙ
Шеф-редактор – Віктор ВОЛЯ
Редактор випуску – Петро ДОБРО
Голова редакційної ради –
Володимир МУЛЯВА
Засновник – Чигиринська ГО
«Вільне Козацтво Холодного Яру»

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ – 89155

Адреса редакції:
вул. Ільїна, 330, к.4, м.Черкаси, 18005, тел.: (0472) 31-29-74

E-mail: Cossack_land@i.ua

Газета віддрукована в ПП "Видавництво "Республіка",
м.Черкаси, вул.Вербовецького,1а. Тираж – 10 000 екз.

Замовлення №